

Jak učit strategie řešení testových úloh?

Ivana Šálená

Abstrakt: Pojmy test, testování či testová položka se čím dál více prolínají do všech oblastí života. Ve výuce jazyků je test nezbytný nástroj k ověření znalostí, srovnatelnému zjištění pokroku či kvality stávající úrovně komunikační kompetence.

Ve výuce češtiny pro cizince (jako i v jiném jazyce) by testy měly být součástí výuky, protože jazykové testování je dnes nedílnou součástí studia a má pozitivní vliv na výuku.

Jestliže chceme, aby byli naši studenti v testu úspěšní, máme do výuky zařadit strategie řešení testových úloh? Mají se strategie řešení testových úloh učit? Chceme, aby studenti tyto strategie ovládali? A pokud ano, které strategie můžeme studentům doporučit, i když se testováním ani strategií řešení testových úloh nezabýváme?

Na příkladu materiálů a modelových testů Certifikované zkoušky z češtiny pro cizince se po-kusíme shrnout základní doporučení a strategie řešení jednotlivých subtestů.

Klíčová slova: strategie, úloha, test, výuka, doporučení

Abstract: The terms *test*, *testing* or *test item* are a part of many areas of our life. Concerning teaching of languages the test is a necessary instrument for verification of knowledge, for measuring of progress and quality of communicative competence.

Tests should be a part of teaching Czech for foreigners (as well as other languages). We try to find an optimal strategy of solving tests in an example of Czech Language Certificate Exam.

Key words: strategy, task, test, teaching, recommendation

Úvod do problematiky

Nejprve si položme otázku, zda vůbec chceme studenty učit strategie řešení testových úloh? Mají studenti strategie ovládat? Není pak testována znalost strategií místo úrovně znalosti jazyka?

Na to si dovolíme reagovat volným překladem Petera Skehana¹ (1991)²: „Všichni studenti používají strategie, ovšem dobrí studenti umí zvolit správnou strategii pro danou úlohu.“

Záměrem vyučujícího je samozřejmě studenta jazyk naučit, aby ho ovládal ve všech rovinách, ale v dnešní době, kdy právě testy jsou často rozhodujícím ukazatelem i porovnávacím měřítkem, by ho též měl připravit ke zkoušce tak, aby dosáhl požadovaného skóre. Podstatou je najít rovnováhu mezi výukou samotnou

¹ All learners use strategies: what good learners do is to choose the right strategy for the right occasion.

² Skehan, P. (1991). Individual differences in second language learning. *Studies in Second Language Acquisition*, 13, 275–298.

a přípravou na jazykové testování, neboť s testy se naši studenti setkávají například formou cvičení v učebnicích, v rámci průběžných, kontrolních či závěrečných testů a chtejí-li ve studiu pokračovat, tak především u přijímacích zkoušek, kde jejich úspěšné zvládnutí může ovlivnit jejich budoucí život. Z těchto důvodů by jazykové testování nejen ve výuce češtiny pro cizince mělo být nedílnou součástí výuky.

Pokud budou studenti používat vhodné strategie, budou dosahovat lepších výsledků a tím zhodnotí své jazykové znalosti. Tuto myšlenku potvrzuje Andrew Cohen³ (1998), který se rovněž domnívá, že neužití vhodných strategií řešení úloh vede k získání nižšího skóre u zkoušek. John Dolly a Kathy Williams⁴ (1986) realizovali výzkum, ve kterém potvrdili, že se výsledky v testech účastníků výzkumu lepší s použitím vhodných strategií a k obdobnému závěru ve svém výzkumu dochází i Narjes Ghafournia⁵ (2012).

V případě, že učitel má přehled o možných strategiích řešení úloh, může studentům pomáhat v rozšiřování znalostí možných strategií a zlepšit tak jejich výkon u zkoušek. Tím, že se pedagog bude strategiím ve výuce věnovat, bude schopen minimalizovat negativní vlivy, které mohou ovlivnit výkon studentů a zároveň snížit možnost neúspěchu způsobenou neznalostí strategií.

Seznámení studentů s formátem zkoušky je též jedním z důležitých bodů přípravy na zkoušku, jenž eliminuje moment překvapení z testovacích technik a potažmo i stres v den konání zkoušky.

Strategie řešení úloh jsou způsoby efektivního řešení úloh, kde se bez požadovaných znalostí student neobejde, ale dokáže efektivně pracovat s dalšími vlivy u zkoušky jako například sledování času, práce s příkladem a utvrzení se v postupu řešení, rychlé vyřešení snazších úloh a pak navrácení se k obtížnějším, sledování linie, která vede k vyřešení více položek apod., čemuž se budeme věnovat v tomto příspěvku v části „*Která obecná doporučení můžete studentovi dát (bez ohledu na subtest)?*“.

Téma „*jak strategie vyučovat*“ není pravděpodobně i s ohledem na rozpolcenost názorů, zda strategie učit či nikoli, souvisle zpracováno. Z těchto důvodů chceme v rámci tohoto příspěvku sumarizovat alespoň základní informace spíše pro začínající učitele, kteří se rozhodnou ve výuce věnovat strategiím řešení testových úloh.

³ Cohen, A. (1998). *Strategies in learning and using a second language*. New York: Addison Wesley Longman Inc.

⁴ Dolly, J. P. & Williams, K. S. (1986). Using test-taking strategies to maximize multiple-choice test scores. *Educational and Psychological Measurement*, 46, 619–625.

⁵ Ghafournia, N. (2012). The Relationship between using Multiple-Choice Test-Taking Strategies and General Language Proficiency Levels. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 70, 90–94.

V následující části se budeme věnovat otázkám, které si nezkušený pedagog může položit a naším cílem bude nasměrovat ho k získání potřebných informací.

Které informace (o studentovi, motivaci studenta, zkoušce) potřebuje vyučující zjistit před samotnou výukou strategií?

Vyučující by měl nejprve zjistit, na kterou zkoušku se student hlásí, a obstarat k této zkoušce co nejvíce informací – v optimálním případě materiály, které dává k dispozici instituce zajišťující tuto zkoušku.

U standardizovaných zkoušek jsou materiály k přípravě ke zkoušce snadno dostupné (většinou online přes internetové stránky). Tyto dokumenty jsou určeny pro učitele nebo pro osoby, které chtejí zájemcům o zkoušku pomoci.

Pro názornou ilustraci jsme si vybrali Certifikovanou zkoušku z češtiny pro cizince⁶ (dále také CCE), která svou kvalitu dokládá značkou Q udělovanou mezinárodní organizací ALTE⁷ zkouškám, které úspěšně prošly auditem a splňují 17 minimálních standardů kvality⁸.

V případě Certifikované zkoušky z češtiny pro cizince můžeme na internetových stránkách získat následující materiály: *Informace pro kandidáty, Zkušební řád, Modelové varianty (včetně klíče a užitečných rad), Záznamové archy, Cvičné sady, Doporučené materiály a weby (např. Rámec, rámcové popisy)* a také nabídku *Přípravných kurzů*.

Z těchto materiálů se studenti například dozvědí obecné informace týkající se zkoušky, podmínky a termíny podání přihlášky, poplatky za zkoušku, co je a není u zkoušky povolené, výsledky zkoušky a popř. i podmínky podání odvolání a jiné.

V neposlední řadě by nás měla zajímat motivace studenta. Zjištění, za jakým účelem zkoušku vykonává, tj. důležitost. Motivovanější student bude více pracovat na zvládnutí testu.

Které materiály vám jako vyučujícímu pomohou ve výuce strategií řešení úloh?

Jestliže začneme hledat učebnice či publikace připravující k testům, bude to náročný úkol. Ani pro studenty ani pro vyučující češtiny pro cizince není k dispozici přehledná příručka, která by vyučující či studenty vedla, jak již bylo řečeno v úvo-

⁶ ÚJOP: Certifikovaná zkouška z češtiny pro cizince [online]. 2015 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://ujop.cuni.cz/zkouska/certifikovana-zkouska-z-cestiny-pro-cizince-cce>

⁷ The Association of Language Testers in Europe [online]. 2015 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.alte.org/>

⁸ The Association of Language Testers in Europe. Setting Standards: Minimum Standards [online]. 2015 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: http://www.alte.org/setting_standards/minimum_standards

du, a proto chceme alespoň krátce shrnout obecně platné pokyny, které mohou pomoci především v počátcích výuky.

Z tohoto důvodu opět odkazujeme ke zveřejněným materiálům, které dává k dispozici instituce nabízející zkoušku, ale také k praxi vyučujících či zkušenějších kolegů, kteří mohou předat mnoho cenných rad a doporučení k řešení zkoušky.

Kromě těchto zdrojů se můžeme obrátit i na zahraniční literaturu, ovšem i zde jsou informace týkající se výuky strategií řešení testových úloh jen součástí větších tematických celků, neboť ani v zahraničí nenacházíme přehlednou příručku, která by připravovala ke zkoušce⁹.

Obrátíme-li se na učebnice češtiny pro cizince¹⁰, podle předpokladu v nich nenačázíme žádné pojednání týkající se strategií řešení testových úloh, i když mnohé testovací techniky jsou v učebnicích zařazeny v rámci procvičování.

Na základě konfrontace s učebnicemi češtiny pro cizince různých jazykových úrovní i z vlastní zkušenosti jsme zjistili, že nejčastěji jsou zastoupeny doplňovací úlohy v podobě poslechových cvičení a pravdivostní úlohy vztahující se k textu určenému ke čtení. Už jen zřídka se setkáváme s uspořádacími úlohami, které jsou spíše ve cvičebnicích či přídavných materiálech k procvičení. Přiřazovací úlohy a úlohy s výběrem z více alternativ najdeme už jen ojediněle.

V učebnicích češtiny pro cizince jsou pouze tipy/rady na řešení jednotlivých cvičení, avšak cvičení jsou uzpůsobena spíše potřebám probíraného učiva (např. *Dejte slova v závorkách do správného tvaru, Spojte otázky a reakce, Doplňte vhodná slovesa ve správném tvaru, Změňte věty podle modelu apod.*, ale setkáme se i s cvičeními *Označte, co je/není pravda a věty opravte*).

Vytvořit kvalitní úlohy typu multiple choice či přiřazovací úlohy je velmi náročné, proto i autoři učebnic raději volí (s ohledem na potřeby učebnice) cvičení po-

⁹ Zhang, W., Liu, M., Xie, Q., & Zhao, S. (2011). English Test-Taking Strategy Use and Students' Test Performance. *Asian EFL Journal* [online]. (13) [cit. 2015-07-14]. Dostupné z: <http://asian-esl-journal.com/PDF/Volume-13-Issue-2-Zhang.pdf>

Bukta, K. (2000). Reflections on the test-taking strategies of 7th and 11th grade Hungarian students of English [online]. (73) [cit. 2015-07-14]. Dostupné z: <http://deal.elte.hu/pages/novelty/htm2/vol73/bukta.htm>

On taking language tests: What the students report. Andrew D. Cohen [online]. 1984 [cit. 2015-07-14]. Dostupné z: <https://sites.google.com/a/umn.edu/andrewdcohen/>

¹⁰ Cvejnová, J. (2010). *Česky, prosím*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 219 s. ISBN 9788024615776.

Holá, L. (2005). *New Czech Step by Step*. 2., opr. vyd. Praha: Akropolis, 240 s. ISBN 80-86903-07-9.

Holá, L., & Bořilová, P. (2014). *Čeština expres 3: [úroveň] A2/1: [anglická verze]*. Praha: Akropolis, 106 s. ISBN 978-80-7470-032-3.

Rešková, I. (1999). *Communicative Czech: (intermediate Czech): workbook*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 104 s. ISBN 80-7184-713-5.

třebná k procvičení látky než zařazení konkrétních testových úloh, což není cílem učebnice.

Jak bude vyučující postupovat ve výuce strategií řešení testových úloh?

Představme si následující modelovou situaci: „*Přijde za vámi student, který chce připravit k Certifikované zkoušce z češtiny pro cizince na úrovni B1 (CCE-B1), neboť tuto zkoušku potřebuje jako jednu z podmínek přijetí na vysokou školu (umělecký obor) v České republice. Student absolvoval jazykovou přípravu, ale nyní potřebuje připravit k této zkoušce.*“ Pokud CCE neznáte, uvažujte o jakékoli jiné jazykové zkoušce.

Než se vyučující začne připravovat na samotnou výuku strategií řešení testových úloh, je důležité se seznámit s terminologií, která je užívána v odborné literatuře. Pro účely tohoto článku jsme doplnili kontext k terminologii¹¹ užívané v tomto článku.

Testová úloha/položka je nejmenší položka v rámci testu, na kterou student odpovídá. Testové položky by na sobě neměly být závislé (nevýřešení jedné položky nemá bránit vyřešení položky další). Testuje se znalost či dovednost, nikoliv znalost reálií.

Testový úkol je otázka, problém nebo úkol obsažený v testu (např. pravdivostní tvrzení, nedokončená věta, otevřené široké odpovědi, přiřazovací úlohy atd.).

Instrukce podává návod, co má student dělat, jak má postupovat při řešení. Je vhodné si předem zjistit, v jakém jazyce jsou instrukce u zkoušky uváděny (například u CCE jsou instrukce pouze v českém jazyce, odpovídají modelové variantě a jsou spíše snazší).

Příklad je vzorová testová položka se správným řešením, tj. ukázka řešení testového úkolu.

Výchozí text je východisko k řešení úlohy, navozuje problém či situaci, které pak student posuzuje nebo interpretuje.

Kmen úlohy je zadání ve formě otázky (pokynu).

Alternativy jsou v úlohách s výběrem z více řešení, jsou to všechna nabízená řešení (správná i nesprávná).

Distraktory jsou také v úlohách s výběrem z více řešení, jsou to ty nesprávné alternativy/řešení.

¹¹ Schindler, R. (2006). Rukověť autora testových úloh. Vyd. 1. Praha: Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 86 s. ISBN 80-239-7111-5.

Správné řešení, tj. správná odpověď nebo dokončení tvrzení, popř. možnost (např. slovo u gramaticko-lexikálního testu).

Které obecné informace poradíte?

Studenta je třeba seznámit s tím, co je, a co není povoleno během zkoušky, tj. s pravidly u zkoušky (viz *Zkušební řád, Informace pro kandidáty, Letáky ke zkoušce*), s formátem zkoušky (např. kolik částí má zkouška), s typy úloh (např. seřazovací, uspořádací, výběr z několika alternativ apod.), s hodnocením zkoušky a s bodovou hranicí úspěšnosti a především s podrobnějšími kritérii hodnocení u produktivních dovedností.

Tímto postupem eliminujeme moment překvapení z méně známých úloh, snížíme tím riziko ztráty bodů v důsledku nedostatečné orientace v zadání a neznalosti strategie řešení úloh, ušetříme vymezený čas na řešení testu a také se student může více věnovat úlohám, které jsou jeho slabinou.

Která obecná doporučení můžete studentovi dát (bez ohledu na subtest)?

Seznámíme studenta s počty a typy úloh v daných subtestech, s hodnocením jednotlivých testových položek (např. za každou správnou odpověď se uděluje bod, za každou špatnou odpověď se bod neodečítá), s časovým limitem na subtest, popř. i na jednotlivé úlohy (např. zda se po úloze č. 1 musí otočit stránka a kandidáti se už nesmějí vracet, což je kontrolováno administrátorem).

Se studentem budeme pravidelně nacvičovat řešení testů (např. z cvičných sad) a trénovat práci s časem pro jednotlivé subtesty (tj. kolik času má student např. na čtení apod.) včetně práce s časem na přepsání řešení (zda je čas na přepsání řešení do záznamového archu součástí časového limitu na daný subtest, nebo zda je při zkoušce poskytnut čas navíc).

Studentovi doporučíme, ať si v zadání podtrhává vše, co považuje při řešení úloh za důležité (popř. používá značky, které mu mohou pomoci v řešení dané úlohy). Také mu poradíme, ať odpoví v optimálním případě na všechny položky (pokud se za chybné řešení body nestrhávají) a přepíše své řešení do záznamového archu.¹²

V případě položek na číselné údaje připravíme studenta na to, že vždy bude čist a/nebo uslyší více číselních údajů a musí vybrat ten správný. I když se jedná o položku ověřující znalost číselného údaje, student musí hledat čísla i čísla zapsaná

¹² Pečený, P. (2014) *Připravujeme se k certifikované zkoušce z češtiny: úroveň B1 (CCE B1)*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 130 s. ISBN 978-80-246-2066-4.

slov. V testové položce může být číslovka a v testovém úkolu číslo zapsané slovy, či opačně.¹³

Co poradíme u čtení?

Pokud studenta naučíme strategie čtení, může mu volba vhodné strategie čtení textu pomoci číst text efektivně a eliminovat faktor časového stresu.

Strategie je výběr správné techniky čtení vzhledem k textu, k položkám a k testovací technice.

- Strategii rychlého čtení (*Skimming*) použijeme, potřebujeme-li zjistit všeobecné informace, pochopit hlavní myšlenku textu nebo záměr autora úlohy (např. když máme za úkol přiřadit k celému textu, nebo odstavcům správné nadpisy/titulky).
- Strategie vyhledávacího čtení (*Scanning*) pomůže vyhledat/postihnout specifické údaje, informace a sdělení v textu (např. úkolem je najít datum, v textu se zaměří na vyhledání číslic, a pak jen ověří, jestli se jedná o ten správný údaj).
- Strategie čtení hlavních myšlenek (*Reading for gist*), tj. podstaty textu (jádra). Podrobné čtení bývá únavné a vyčerpávající a často zvyšuje obtížnost úlohy vzhledem k vyšší koncentraci gramatických jevů a slovní zásoby.¹⁴

Co poradíme u poslechu?

Při poslechu je student limitovaný časem, a i když text uslyší dvakrát, nemůže se k výchozímu (slyšenému) textu už vrátit, proto mu doporučíme, ať si (pokud je to vhodné s ohledem na typ úlohy a typ studenta) během poslechu dělá poznámky. Dále studentovi poradíme, aby si pozorně přečetl zadání a uvědomil si, co je podstatou úlohy, tj. jestli hledá smysl obsahu celého textu či jeho částí, nebo zda má hledat konkrétní informace či fakta. Také je vhodné, aby četl jenom určené otázky (čas na přečtení otázek je součástí nahrávky) a držel se pokynů v instrukcích.

Při prvním poslechu je dobré, aby si dělal poznámky (aby např. vyloučil některou z variant, tj. zúžil výběr). Před druhým poslechem by si měl ujasnit, které úkoly nevyřešil při prvním poslechu, tj. na který úkol se musí zaměřit (popř. kde váhá a na co se musí během druhého poslechu soustředit, aby neřešil to, co už má vyřešeno, ale aby rychle přehlédl, které úkoly nevyřešil a uvědomil si, že právě těmto informacím musí věnovat zvýšenou pozornost v následujícím poslechu) a/nebo aby už věděl, na co se musí zaměřit, tj. na jakou detailní konkrétní rozlišující in-

¹³ Schindler, R. (2006). *Rukovět' autora testových úloh*. 1. vyd. Praha: Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 86 s. ISBN 80-239-7111-5.

¹⁴ IELTS: International English Language Testing System [online]. 2009–2013 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.ielts.org/default.aspx>

formaci z dané úlohy se musí soustředit. V případě vyřešení úlohy během prvního poslechu je vhodné během druhého poslechu ověřit správná řešení.

Jedná-li se o doplnění jednoho slova/čísla, doporučíme, ať student doplní jen jedno slovo či číslo, aby nepsal více řešení, ale vždy jen jedno (s ohledem na instrukci v zadání – např. u CCE na úrovních B2 a C1 to může být i více slov, resp. celý tvar jednoho slova: „*vzal jsem si*“). Předem zjistíme, zda je určitá tolerance v chybovosti napsaného, a to také studentovi předem sdělíme.¹⁵

Co poradíme u psaní?

Psaní je produktivní dovednost, kterou bychom měli se studentem trénovat nejvíce. Student by měl při psaní zohlednit, komu je text určen (formální, neformální text) a předem si promyslet (sumarizovat) odpověď na otázku (CCE-B1; s ohledem na požadovaný rozsah a úlohu) a pak napsat svou odpověď (popř. použít papír na poznámky, na který je vhodné napsat si jen osnovu textu).

Pokud jsou k textu zadány určité body (zadáním), musí být v textu obsaženy tak, aby byl každý z bodů dostatečně zpracovaný a vyprodukovaný text byl přehledně logicky strukturovaný. Se studentem budeme trénovat nejen časový limit, ale také kontrolu požadovaného rozsahu slov odhadem, aby nepočítal každé slovo a neztrácel tak čas (za předpokladu, že jsme studentovi předem vysvětlili, jak zkouška chápe slovo, např. zda *1. ledna* je jedno slovo, nebo dvě slova). Student by si měl nechat dostatečně dlouhou dobu před vypršením časového limitu na přečtení celého textu, aby si zkontroloval, že splnil všechny body ze zadání (resp. že odpovídá na zadány otázky) a že text na sebe logicky navazuje (pokud je to na dané úrovni požadováno). Tímto postupem studentovi dáme nejcennější zpětnou vazbu, proto si zjistíme dostupné informace o kritériích hodnocení, abychom ji mohli poskytovat.¹⁶

Co poradíme u mluvení?

Studentovi doporučíme, ať pozorně naslouchá otázkám, aby odpovídal na to, na co je dotazován. Zdůrazníme, že nemusí říkat pravdu, protože se hodnotí jeho jazyková úroveň, a nikoliv jeho vlastní názor. Také doporučíme, ať zkoušku bere jako přátelskou rozmluvu, neboť examinátor (zkoušející) není nepřítel, ale nestranný účastník. Student by také měl své odpovědi dostatečně rozvádět a neodpovídat jednoslovň. Dále doporučíme, aby se student soustředil na dobrou výslovnost a zároveň nenarušil plynulost promluvy. Je vhodné najít kompromis mezi obojím. V případě kooperační úlohy by si měl dát pozor na střídání partnerů v komunikaci.

¹⁵ IELTS: International English Language Testing System [online]. 2009–2013 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.ielts.org/default.aspx>

¹⁶ Tamtéž.

ci, svého partnera by měl vyzývat k reakci, ptát se ho na názor, a jestliže nerozumí, zeptat se examinátora, popř. se jen ujistit, že ví, jak odpovídat (např. „*To znamená, že teď budu mluvit o sobě, ano?*“).

I mluvení patří mezi produktivní dovednosti, a proto si zjistíme dostupné informace o kritériích hodnocení, abychom studenta upozornili, čemu se má vyvarovat.¹⁷

Závěr

V rámci tohoto příspěvku jsme se snažili zdůvodnit, proč je žádoucí do výuky alespoň částečně zařadit přípravu na zkoušky, které jsou v dnešní době nedílnou součástí mnoha oborů, včetně jazykového.

Domníváme se, že je vhodné věnovat se jazykovému testování i ve výuce. Tím, že studenty seznámíme se strategiemi řešení úloh v rámci výuky, eliminujeme jejich případné znevýhodnění u zkoušky oproti studentům, kteří byli na zkoušku alespoň částečně připravováni. Zároveň jsme takto schopni pozitivně ovlivnit i celkový výkon studenta u zkoušky.

Z pohledu učitele by kromě samotné jazykové výuky, kterou v žádném případě neopomijíme a nestavíme nad výukou samotných strategií, což ani z našeho pohledu není žádoucí, mělo být naším záměrem, aby byli studenti v testu úspěšní a dosáhli požadovaného skóre u testu. K tomu využijme všech dostupných materiálů a informací, které mohou pozitivně přispět k úspěšnému složení testu.

V článku jsme se snažili shrnout obecně známé informace a doporučení k jednotlivým subtestům, abychom měli tyto základní informace dostupné v rámci souvisejícího přehledu.

Věříme, že tento článek může začínajícímu pedagogovi usnadnit práci při zařazení strategií řešení úloh do výuky či práci s jazykovými testy pro konkrétní potřeby studentů. Jsme si vědomi, že se jedná o stručný vhled do této problematiky, která vybízí k dalšímu rozpracování tohoto tématu. Proto je z našeho pohledu žádoucí se v této problematice zorientovat a najít oporu pro další vzdělávání.

Literatura

Cambridge English [online]. 2015 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.cambridgeenglish.org>

Manual for Language Test Development and Examining [online]. 2011 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/ManualLanguageTest-Alte2011_EN.pdf

Společný evropský referenční rámec pro jazyky: jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme. (2002). 1. české vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, xviii, 267 s. ISBN 80-244-0404-4.

¹⁷ IELTS: International English Language Testing System [online]. 2009–2013 [cit. 2015-04-19]. Dostupné z: <http://www.ielts.org/default.aspx>

Bionote

Mgr. Ivana Šálená, e-mail: ivana.salena@gmail.com, Ústav českého jazyka a teorie komunikace Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Ivana Šálená pracuje ve Výzkumném a testovacím centru Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy. Vystudovala obor Učitelství češtiny jako cizího jazyka v Ústavu českého jazyka a teorie komunikace Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, kde nyní také pokračuje v doktorském studiu.